OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ

Lisäselvitys

4.3.2024

VN/3578/2024
VN/3578/2024-OKM-8

Eduskunnan sivistysvaliokunta

Lisäselvitys HE 8/2024: Ruotsin muutosopiskelutuki

Sivistysvaliokunta pyysi kokouksessaan 29.2.2024 opetus- ja kulttuuriministeriöltä kuvauksen Ruotsin muutosopiskelutuesta (omställningsstudiestöd).

Tuesta säädetään lailla (Lag om omställningsstudiestöd, 2022:856) ja se otettiin käyttöön vuonna 2023. Tuki on suunnattu jo työmarkkinoilla oleville aikuisille. Tuen tarkoitus on mahdollistaa opiskelu työllistyvyyden parantamiseksi. Opiskelun tavoitteena voi olla oman alan osaamisen vahvistaminen tai alan vaihto. Tuen myöntää CSN, joka on Ruotsin opintotukijärjestelmää hallinnoiva viranomainen.

Tuen saamisen ehtona on, että henkilö on 27–62 -vuotias, hän on työskennellyt yhteensä 8 vuotta edellisen 14 vuoden aikana ja 12 kuukautta edellisen 24 kuukauden aikana. Tuettavan koulutuksen on oltava opintotukikelpoista ja sen on parannettava henkilön työmarkkina-asemaa, joten opiskeltavalla alalla on oltava työvoimapulaa ja tarvetta opiskeltavalle osaamiselle. Alle 40-vuotiaiden osalta haettavan koulutuksen kesto voi olla kokonaisuudessaan enintään noin kaksi vuotta. Alle 40-vuotias ei siis voi saada tukea esimerkiksi kolmevuotiseen kandidaattiohjelmaan. Tukea ei voi saada koulutuksiin, joita työnantajan tulisi tarjota työtehtävien hoitamiseksi tai jotka on suunniteltu yhden työnantajan tarpeisiin.

Tukea voi saada 44 viikkoa tai pidempään osa-aikaisesti opiskeleville. Tuki on enintään 80 prosenttia palkasta ja vuonna 2024 enimmäismäärä on 5 275 kruunua (n. 430 €) viikossa. Tuki on verollista ja eläkkeeseen oikeuttavaa. Lisäksi henkilö voi saada opintolainaa, jolla tukea voi täydentää. Lainan enimmäismäärä vuonna 2024 on 3 426 kruunua (n. 280 €) viikossa.

Hakujaksoja on kaksi vuodessa, yksi syyslukukaudella alkaville opinnoille ja toinen kevätlukukaudella alkaville opinnoille. Muutosopiskelutuelle on vuosittain rajallinen budjetti. Tämä tarkoittaa, että kaikki hakijat eivät välttämättä voi saada tukea, vaikka he täyttäisivät vaatimukset.

Tuen hakijaa autetaan muutosorganisaatioissa (Omställningsorganisation), joita on Ruotsissa useita. Työpaikan työehtosopimus määrää, mikä muutosorganisaatio tarjoaa tukea. Näistä voi saada opinto- ja uraohjausta, arviointikeskusteluja ja apua tietojen kirjaamiseen. Organisaatiot voivat laatia CSN:lle lausunnon siitä, että opiskeltava ohjelma vahvistaisi asemaa työmarkkinoilla.

Viikkoon kahdeksan 2024 mennessä tukea oli myönnetty 6 078 henkilölle. Iän mukaan tarkasteltuna suurimmat tukea saaneet ryhmät olivat 40-44-vuotiaat (25 % kaikista) ja 45-49-vuotiaat (22 %). Vuonna 2023 tukea saaneita oli 5 191, joista naisia 3 254 ja miehiä 1 937. Vuonna 2023 yleisimmät koulutukset olivat maisteriohjelmat (253 henkilöä), sairaanhoitaja/-erikoissairaanhoitaja (228), hoitoalan hallinto (medicinsk sekreterare/vårdadministratör) (132), laskentatoimi (122), erityispedagogi/-opettaja (122) ja poliisi (111). Kaikista tukea saaneista opiskelijoista 46 prosenttia on opiskellut ammattikorkeakoulussa ja yliopistossa 43 prosenttia.

Postiosoite **Postadress** **Postal Address**	**Käyntiosoite** **Besöksadress** **Office**	**Puhelin** **Telefon** **Telephone**	**Faksi** **Fax** **Fax**	**s-posti, internet** **e-post, internet** **e-mail, internet**
Opetus- ja kulttuuriministeriö				
PL 29 00023 Valtioneuvosto	Meritullinkatu 10 Helsinki	0295 16001 +358 295 16001	09 135 9335 +358 9 135 9335	kirjaamo.okm@gov.fi

Muutosopiskelutuen hakeminen avattiin 1.10.2022 vuoden 2023 alkupuoliskon opintoihin. Hakemuksen jätti 1.10.2022 ja 31.3.2023 välisenä aikana runsaat 23 500 henkilöä. Kesäkuun puoliväliin mennessä tehdyistä päätöksistä 7 100 oli kielteinen. Hakemusten yleisimmät hylkäysperusteet liittyvät sen koulutuksen kestoon, johon muutostukea on haettu, alle 40-vuotiailla yleisin kieltosyy on haetun koulutuksen liian pitkä kesto. Myös työssäoloehtoihin liittyvät syyt olivat yleisiä.

Täysin toiminnassa valtion budjetoitujen siirtymä- ja uudelleenkoulutusmenojen arvioidaan olevan 6–9 miljardia kruunua (noin 490-730 miljoonaa euroa) vuodessa. Menotasoa ehdotetaan muutettavaksi suhdanteiden mukaan ja sitä tarkistetaan ylöspäin palkkasumman kehittyessä vuodesta 2027 eteenpäin. Järjestelmän on suunniteltu olevan valmis kokonaisuudessaan vuonna 2026 ja arviolta 44 000 ihmistä vuodessa voisi tuolloin saada tukea.

Edellä olevat tiedot on koottu CSN:n verkkosivuilta https://www.csn.se/

Svenskt Näringsliv toteutti heinä-syyskuussa 2023 kyselyn, johon vastasi noin 6 380 27–60-vuotiasta työssäkäyvää. Heistä kaksi kolmasosaa työskentelee yksityisellä sektorilla ja kolmannes julkisella sektorilla, mikä vastaa työmarkkinoiden jakautumista. Kyselyn mukaan kolme neljästä harkitsi opiskelua kahden vuoden sisällä, ja joka viides harkitsisi ammatin tai alan vaihtamista. Viisi prosenttia pitää erittäin todennäköisenä, että hakee tukea kahden vuoden sisällä. 27–60-vuotiaiden työntekijöiden määrän perusteella tämä tarkoittaa lähes 190 000 henkilöä, mikä on paljon enemmän kuin ennen tuen käyttöönottoa ennustettiin. Lisäksi se ylittää huomattavasti nykyisen koulutuskapasiteetin. https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/utbildning/succe-for-omstallningsstodet-190-000-vill-soka-inom-kort_1204490.html

Koska tukimuoto on uusi ei sen vaikuttavuudesta löytynyt vielä selvityksiä tai tutkimuksia.

Opetusneuvos Petri Haltia

Liitteet

Jakelu Eduskunnan sivistysvaliokunta

Tiedoksi OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Anita Lehikoinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Emmi Venäläinen
OKM Opetus- ja kulttuuriministeriö, Alexander Junell